

Asia: VN/5966/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vanhemmuuslaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen tasa-arvo ohjelmassa 2020-2023 esitetään, että Suomi tavoittelee tasa-arvossa kärkipaikkaa. Nähdäksemme tasa-arvossa ei voi päästä kärkimaaksi ellei huoltajuus- ja vanhemmuusasioita hoideta tasa-arvoisella tavalla. Oikeuspoliittisentukimusalaitoksenaineistosta 2003-2006 selviää, että kärjäoikeuden ensipäätöksellä lähihuoltajuus annetaan äideille 87% jolloin 9/10 isästä koetaan kelvottomiksi lähivanhemmuuteen. Isät kokevat tulleen syrjityksi sekä oikeudenpäätöksissä, että liitännäisenä olevassa olosuhdeselvityksessä. Aineisto vahvistaa isien kokemuksen todeksi. EU Ihmisoikeussopimuksessa kielletään syrjiminä sukupuolen mukaisesti, kun toisaalta YK Lapsen oikeuksien sopimuksessa painotetaan oikeutta perhe-elämään. On hyvinkin kyseenalaista miksi laajatutkimusaineisto vuoroasumisen hyödyllisyydestä mm. Euroopan neuvoston resoluutio 2079 (2015) tai Phd. Malin Bergströmin 172.000 lapsen aineisto sivuutettiin uudessa lapsenhuolto- ja tapaamisoikeuslaissa joka astui voimaan 1.12.2019. Lähtökohtainen vuoroasuminen joka on tutkimustiedon mukainen yleistyy kovaa vauhtia josta viimeisimpänä esimerkkinä Arkansas jossa laki astui voimaan 4.4.2021.

Vanhemmuuslaki ei anna mahdollisuutta, kuin lesbopareille saada oma lapsi sivuuttaen homoparit joille tulisi myös sallia vaikkapa kohdunvuokraus. Täten lähtökohtaa ei voi pitää tasa-arvoisena.

Vanhemmuuslakiin tulisi kirjata myös vanhemmuussuunnitelma joka tulisi myös osaksi uudistettavaa olosuhdeselvitystä. Vanhemmillä eron sattuessa on erilaisia ominaisuuksia jotka tulisi paremmin huomioida tasavertaisesti siten, että lapsen oikeus hyvään hoivaan ja turvaan toteutuisi paremmin. Nykykäytäntö on tutkimustiedon vastainen, kun 33-37% lapsista vieraantuu toisesta vanhemmasta vähäisen luonaoloajan vuoksi ja useimmiten vanhemmuuden saa vanhemmasta häikäilemättömin. Erilaiset perättömät väitteet ja valheet rehottavat lapsen huoltajuudesta päätettäessä. Ikävin piirre huoltajuuskiistoissa on lapsen vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta johon ei puututa.

Vanhemmuuden selvittämisestä tulisi tehdä rutiininomainen toimenpide ettei virheitä pääse syntymään. Siksi on syytä tehdä pakolliset DNA testit heti lapsen syntymän jälkeen vanhemmuuden varmistamiseksi. Lapsen etu ei voi olla elää ja kasvaa vanhemman kanssa joka ei todellisuudessa ole vanhemman biologinen lapsi.

Esitettyssä muodossa vanhemmuuslain luonnoksen voidaan katsoa mahdollistavan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lasten oikeuksista vastaiset päätökset vanhemmuuteen liittyen. Luonnoksessa olevia tulkinnanvaraisuuksia ei pidä vähätellä, koska oikeuskäytäntö on todistettavasti muotoutunut nykyisen kaltaiseksi aikana, jolloin päätöksissä ei ole huomioitu lapsen etua lainkaan. Oikeuskäytännön puutteita on mahdollista korjata vain asianmukaisella lainsäädännöllä, joka sekä huomioi lasten oikeuksien sopimuksen että velvoittaa tapauskohtaiseen harkintaan kaikissa lapsia koskevissa päätöksissä, että päätöksen asianmukaiseen perusteluun. Esimerkiksi lainvalmisteluaineistossa esitettyssä tapauksessa 17/971 näin ei ole, päätöstä ei ole perusteltu ja ratkaisu rikkoo lasten oikeuksien sopimusta.

Esitetään lakiin kirjattavaksi pykälä lapsen edun arvioimisen velvoittavuudesta, sekä velvoitteesta käsitellä lapsia koskevat asiat aina ja perustella päätös tapaukseen sitoen kaikissa lapsia koskevissa päätöksissä. (SopS 60/1991, 3. artikla)

Esitetään lakiin lisättäväksi kirjaus, jossa lapsia koskevissa asioissa ennakkopäätösten käyttö kielletään, mikäli ennakkopäätös on tehty ennen lapsen oikeuksien sopimuksen (SopS 60/1991) kansallista voimaan saattamista tai päätöksessä ei muuten ole huomioitu lapsen edun arviointia.

Kolmonen Petri
Lasten oikeudet ry